

Teksten van verkondiging en gebeden voor het avondgebed om Oudejaarsavond 2013 in de Hooglandse Kerk door ds. Ad Alblas; organist is Theo Visser.

*Muzikale medewerking verlenen:
Cor de Jong, clavecimbel,
Kaspar Kröner, altus
Elise van der Wel, viool
Aleksandra Rybak, cello*

De dienst kan via de site van de LBG (leidsebinnenstadsgemeente.nl) worden mee- of nabeluisterd.

VOORBEREIDING

Samenzang: Gezang 397

Woord ter voorbereiding

Tijden gaan, tijden komen. Onze tijden zijn in Gods hand...

Stilte

Aanroeping en groet

Onze hoop is op God die hemel en aarde maakt. Die ons voorgeslacht droeg door nacht en stormgebruus en ons omgeeft voor eeuwig.

Genade, barmhartigheid en vrede met u, van God de Vader, van Jezus Christus, Zijn Zoon in wie Uw tijd aangebroken is, door de Heilige Geest die ons bezielt. Amen.

VEROOTMOEDIGING

Inleiding

'Kom tot rust, mijn ziel'.

Daarmee stemmen we te midden van veel lawaai buiten op straat af op de stilte die ons zo heilig is in dit Godshuis. Het werk is van de dan 26-jarige Andreas Hammerschmidt. Het dateert uit 1639 en is gemaakt voor de kerkelijke uitvoering in Freiberg in Sachsen. Daarna klinkt het in Zittau waar Hammerschmidt als kantor en organist werkzaam is.

Solo 'Sei nun wieder zufriedener'

Uit 'Musikalische Andachten' I, (1639); Andreas Hammerschmidt (1611-1675)

Sei nun wieder zufriedener, meine Seele;
denn der HERR tut dir gut.
Denn du hast meine Seele aus dem Tode
gerissen, meine Augen von den Tränen,
meinen Fuß vom Gleiten.
Kom weer tot rust, mijn ziel,
de HEER is je te hulp gekomen.
Ja, u hebt mijn leven ontrukkt aan de dood,
mijn ogen gedroogd van tranen,
mijn voeten voor struikelen behoed.

Psalmengebed: Psalm 116

Lezen:

"De Heer heb ik lief. Hij hoort m'n bidden en smeken. Luistert aandacht naar me op het moment dat ik Hem aanroep. Ik heb het ervaren toen de lasso's van de dood mij omsnoerden, helleketens mij knevelden, beklemmende angst mij overviel. Toen riep ik de HEER bij zijn Naam: "Adonai, red toch mijn leven. De HEER is rechtvaardig, vol genade".

Zingen: Psalm 116: 3

Lezen:

"Ziel van me, kom toch tot rust, de HEER doet je wél. U bevrijdt mij van de dood, verlost mijn ogen van tranen, redt mijn voeten van wankelen. Ik ga God loven, zolang ik in dit

land van de levenden ben"

Zingen: Psalm 116: 5

Lezen:

"Mijn beloften aan de HEER kom ik na, iedereen van het volk zal het zien, hier in de voorhof van het huis van de HEER, in uw midden, moederstad van alle mensen Jeruzalem.
Halleluja!

DIENST van het WOORD

Oudejaarsgebed

Als toewijdingsgebed een lied tegen het donker.
(Sytze de Vries, uit 'Bij gelegenheid II', pag 318-319, desgewenst kan deze bundel bij mij geleend worden)

Schriftlezing: Lucas 1: 68-79

Het verleden is als de vleugels van de adelaar. Het draagt ons als we vallen. Het stuwt ons tot ongekende hoogten in volle vreugde van onze vlucht. Verleden wordt heden in de lofprijzing van Zacharias.

Solozang

Solozang beantwoordt deze lezing namens ons allen met 'Ich danke dem Herrn', gemaakt in de 17 eeuw, gezongen onder moeilijke omstandigheden vanwege de gevolgen van de 30-jarige oorlog.

Solo: 'Ich danke dem HERRN'

Uit 'Kleine geistliche Konzerte' I, (1636); Heinrich Schütz (1585-1672)

Ich danke dem HERRN von ganzem Herzen
im Rat der Frommen und in der Gemeinde.
Groß sind die Werke des HERRN;
wer ihrer achtet, der hat eitel Lust daran.

Was er ordnet, das ist löblich und herrlich;
und seine Gerechtigkeit bleibt ewiglich.
Er hat ein Gedächtnis gestiftet seiner Wunder,
der gnädige und barmherzige HERR.
Er gibt Speise denen, die ihn fürchten;
er gedenkt ewiglich an seinen Bund.
Er läßt verkündigen seine gewaltigen Taten
seinem Volk, daß er ihnen gebe das Erbe der
Heiden.
Die Werke seiner Hände sind Wahrheit und
Recht; alle seine Gebote sind rechtschaffen.
Sie werden erhalten immer und ewiglich und
geschehen treulich und redlich.
Er sendet eine Erlösung seinem Volk;
er verheißt, daß sein Bund ewiglich bleiben soll.
Heilig und hehr ist sein Name.
Die Furcht des HERRN ist der Weisheit Anfang.
Das ist eine feine Klugheit,
wer darnach tut, des Lob bleibt ewiglich.

*Ik wil de HEER loven met heel mijn hart
in de grote kring van oprechten.
Mchtig zijn de werken van de HEER,
wie ze liefheeft, onderzoekt ze.
Zijn daden hebben glans en glorie,
zijn rechtvaardigheid houdt stand, voor altijd.
Hij stelde een gedenkdag in voor zijn wonderen,
genadig en liefdevol is de HEER.
Hij gaf voedsel aan wie hem vrezden,
eeuwig gedenkt hij zijn verbond.
Hij toonde zijn volk de kracht van zijn daden
en gaf hun het land van andere volken.
Waarheid en recht zijn het werk van zijn handen,
uit al zijn regels blijkt zijn trouw,
ze zijn onwrikbaar, voor altijd en eeuwig,
gemaakt volgens waarheid en recht.
Hij heeft zijn volk verlossing gebracht,
voor eeuwig zijn verbond ingesteld.
Heilig en ontzagwekkend is zijn naam.
Het begin van wijsheid is ontzag voor de HEER,
wie leeft naar zijn wet, getuigt van goed inzicht.
Zijn roem houdt stand, voor altijd.*

Schriftlezing: Prediker 1: 1-10

Samenzang: Psalm 90: 1+2

O V E R W E G I N G

'Dat God dezelfde is, van eeuwigheid tot eeuwigheid' is niet beklemmend of saai. De dichter bezingt de betrouwbaarheid van God. De liefdesovermacht van de ALTIJDAANWEZIGE. Daar kun je mee thuis komen, in tijd en eeuwigheid.

Het wordt hoog tijd dat we het *verleden* herontdekken, als ons fundament, als bron. We worden massaal afgemat door de jacht van de tijd, de snelheid van ontwikkelingen. We kunnen het niet bijbenen of rennen achter onszelf aan. Dit oudejaarsgebed zegt: "ho, stop even, adem langzaam, kom op adem, adem hier op voor het volgende jaar..."

'Generaties gaan en generaties komen'. Dat is waar. Waar wij zijn waren anderen voor ons, en anderen zullen er na ons zijn. Dat kan je diep-somber maken, met Prediker. Of met Psalm 103: We zijn als een bloem van het veld: komen langzaam op, bloeien en verdorren. Is dat alles?!

Tegen dit sombere oudejaarsgevoel dat ook gelovigen kan aangrijpen, ga ik stelling nemen. Dit is *niet 'gelovig'...* Onszelf doen we daar mee te kort. Ook onze Schepper. Door zó te *denken*, glipt de tijd als zand door je vingers!

Als je met 'time flies' bedoelt dat alles voorbij vliegt, als je in jezelf zoiets voelt van 'al wéér een jaar voorbij' dan roep

ik je aan 'halt' toe. We hebben ons gek laten maken door de gedachte dat de tijd voorbij gaat. We hebben elkaar een rad van leugen voor de ogen gedraaid. Wie zégt dat de tijd voorbij gaat?!

Je kunt tijd niet eens meten. Je kent begin nog einde. Je weet niet hoelang iets nog doorwerkt, of al van te voren speelt. De kunt wel naar je secundewijzer kijken, maar die zegt je niets over je tijd als GE- en BEleefde tijd. Duizend jaar zijn als een dag, en een dag is als duizend jaar. Het is maar net hoe je iets beleeft. Een kwartier op een beslissende uitslag wachten duurt een eeuwigheid. Een fijne avond vliegt voorbij, maar blijft je ook heel lang bij...

Wat is er toch aan de hand met ons tijdsbesef?! Mensen worden steeds jonger als oud gezien. Te duur voor de arbeidsmarkt, niet meer met de nieuwste technologieën vertrouwd. Ervaring uit het verleden biedt geen garantie voor (een baan in) de toekomst. Tegelijk ervaren we dat mensen veel langer jong blijven. Werd een halve eeuw geleden iemand van 65 als 'bejaard' gezien, nu begint een nieuwe levensfase, die met de gemiddelde levensverwachting ook nog een hele tijd kan duren.

Ik ga aan de andere kant hangen: de tijd gaat NIET voorbij! De tijd is niets! De tijd is als de lucht waarin de adelaar zweeft (zie het gebed van Sytze de Vries)

Het verleden kijkt over je schouders, en als je slim bent kijk jij ook even over je schouders. Dat geeft vertrouwen, moed, hoop!

Op dit punt gaan we met z'n allen de mist in. Wij denken dat vertrouwen afhangt van goede vooruitzichten. Heel materialistisch: als de economische crisis maar eerst voorbij is... Hoop geven wordt opgeëist door economische voorspellingen. Maar dat blijkt onbetrouwbaar drijfzand... Ik wil u vragen te kiezen voor de hoop zoals Vaclav Havel die omschreef: Hoop is niet voorspellen of vooruitzien. Het is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, voorbij de horizon verankerd". Voorbij de horizon van de tijd, zowel terug als vooruit.

Het verleden is niet voorbij, het draagt ons. Wanneer we als die jonge arend hoog weg vliegen, vangt het verleden ons op als we vallen. Huub Oosterhuis gaf ons dat prachtige lied: 'die ons droeg op adelaarsvleugels'.

Als we mee doen met de mode van 'de tijd gaat voorbij' dan sla je het fundament onder je bestaan weg. Dan moet je alles zelf uitvinden. Zonder de levende verbinding met het wat was ben je niet opgewassen tegen wat komt. Dan heeft Stevo Akkerman in TROUW van vandaag gelijk met de titel: in het nieuwe jaar zit de geschiedenis ons op de hielen. Daar wordt hij niet vrolijk van. Hij ziet vergelijkingen met eerdere perioden van het ineenstorten van een cultuur. De Engelse essayist en diplomaat Sir Robert

Cooper citeert hij: "we hebben inzicht nodig in alles wat we te verliezen hebben".

Dat is dus wat we van het verleden ontvingen, wat we nu 'hebben'. Dit is het verleden dat ons draagt.

Als dat niet kent.... Ga je er aan!

Ik beken dat de Kerk ook vaak 'van de weg' is. De kerk heeft veel te lang in haar verleden geleefd en dreigt daar bij tegenwind in terug te kruipen. Daarmee mis je de aansluiting met eigentijdse ontwikkelingen. Geloven is REIZEN, onderweg zijn, het model 'Israël': altijd op weg naar beloofd land.

De Kerk heeft lange tijd gedacht: 'we zijn er'. Heeft koninkrijken gebouwd net als dat van de keizer.

Democratieën als uitgangspunt gekozen als die in het parlement. En natuurlijk moet een Kerk een vorm kiezen, en is er voor de ene vorm meer te zeggen dan voor de andere.

Maar....

In beide en meer gevallen wordt het karakter van het geloof opgeofferd aan de organisatie en overleving.

Het geloof is niet het gewone denken onder christelijke vlag. Het is anders denken. Heeft een super-ongemakkelijke kant. Die niet past in onze denken. Daar tegenin gaat.

Vandaag kan en mag de kerk niet meegaan met de verwaarlozing van het verleden, evenmin als vroeger met de verafgoding ervan.

De kerk moet tegengas geven tegen het denken van 'vlug, vlug, vlug'; van de triomfen van de snelsten. Het gaat hier om

de trage processen, die het houden als de grote triomfen allang weer vergeten zijn.

Geloofsdenken komt voor uit het verleden en weet dat dit NIET voorbij gaat. Je leeft ervan. Je hoeft en kunt niet altijd maar weer 'boven op de berg' zitten. Je hebt die mooie momenten om er lang op te teren...

Je kunt ook niet alles persoonlijk meemaken, evenmin ervaren. In onze ervaringscultuur heeft het geloof het moeilijk, omdat het niet past bij de sfeer van 'grote stappen, snel thuis'. Omdat het waagt te turen naar 'achter de horizon' en 'voorbij de horizon'. Met twee benen in het heden!

Als de tijd niet voorbij gaat IS alles. Alles wat was, IS. Dat verrijkt je. Jaren tellen maakt je rijk en rijp. Wat je hebt meegemaakt is iets wat je meedraagt, ook als je het niet meer opnieuw zou kunnen beleven, je hébt het, in het bagagekoffertje van je leven. Wat een rijkdom!

Ook: wat een last. Het verleden zit ook vol brokstukken. Daarom heeft 'de tijd gaat voorbij' ook wel iets aantrekkelijks: 'het gaat wel over', 'tijd slijt'. Maar ook dat is het rad van de leugen. Niet de tijd maakt vrede met het verleden, maar jij of niet! Zó makkelijk kom je niet weg uit het verleden...

Daarom is gedenken van wat en wie er was vandaag fundamenteel. Het tellen van de schatten van je verleden. Het opnieuw ervaren van de liefde van hen die niet meer in

ons bestaan zijn. En ook: het verzoenen, je verzoenen en elkaar verzoenen, met al die dingen die je bezwaren. Juist omdat het niet 'vanzelf over gaat', het 'over maken'! Dat heeft geen verjaringstermijn: de tijd gaat niet voorbij.

Dat betekent bovenal dat het HEDEN er toe doet. Elk moment, elke gedachte. Niet wat er was of zijn zal, maar wat er IS. Dat geeft rust, diepgang. Geeft je adem: IK ben. Daarin krijgt de in je rijpende vrucht van de toekomst nieuwe energie. Wat er zijn zal weet je niet, als het gaat om concrete dingen of gebeurtenissen. Wel weet je, uit het verleden en uit je bezinning op ons denken in het heden dat de toekomst is Gods hand is. Als van die ouder-adelaar.

Ons kan niets gebeuren, kome wat komt!
De tijd gaat niet voorbij, want God gaat niet voorbij. Was, is en zal zijn, voor eeuwig!

Noem dat een 'verkwikkend wonder van eeuwige genade...'

Solo: 'Erquickendes Wunder der ewigen Gnade'

*"Der harmonische Gottesdienst", Hamburg (1725 -26), deel II;
Georg Philipp Telemann (1681-1767)*

Aria

Erquickendes Wunder der ewigen Gnade,
geborner Gott, nimm Herz und Sinn
von mir für deinen Himmel hin!
Gib dass ich nach so hoher Liebe mich
täglich in feuriger Dankbarkeit übe,
so lang ich dein Erlöster bin.
Wonder van eeuwige genade dat ons verkwikt,
mens geworden God, open Uw hemel voor
ons hart en onze ziel.
Geef, dat ik, omdat Gij ons zo lief hebt gehad,

U als uw verlostes dagelijks mijn grote dank betoon.

--

Recitatief

Wohlan, zu dieser frohen Zeit sei eines jeden Mund voll Lachen und aller Herz voll Fröhlichkeit!

Es müsse keinen Sinn was Eitles traurig machen, kein Auge was von andern Zähnen wissen, als die innern Wonne Grösse noch mehr entdecken müssen.

Habt aber auch zugleich auf eure Seelen acht, den, der euch so viel Lust gebracht, nicht für sein unermesslichs Lieben durch falsche Freude zu betrüben.

Er kommt von seinem Thron, des Teufels Werk und Freude zu zerstören.

Ach, sucht sie ja nicht zu verehren!

Brecht den Baal ab, verehrt und küsst den Sohn.

Er zeigt sich ja so gnadenreich und diese Gnade züchtigt euch, kein irdischen, kein gottverhasstes Wesen aus schnödem Undank zu erlesen.

Aria

Flüchtige Schatten, nichtige Götzen, Dagon, Bel und Astharoth, stürzet, zerfallet, und werdet zu Spott!

Jesu weiht mein Herz sich ein, er allein ist mein König und mein Gott.

Laat in deze feesttijd een lach op ieders mond zijn en vrolijkheid in ieders hart!

De grootte van de innerlijke vreugde verdrijft de treurigheid der ijdelheden, maakt dat het oog geen tranen kent.

Wees er echter op bedacht Hem, die u zo onmetelijk welgedaan heeft, niet met valse vreugde te bedroeven.

Hij daalt van zijn troon om het feest van de duivel te bederven.

Ach, val niet voor diens listen!

Breek de Baäl af, eert en kust de Zoon.

De rijkdom van zijn genade legt jullie de plicht op om niet, uit ondankbaarheid, te kiezen voor aardse, door God verachte wezens.

Vluchtige schaduwen, nietige afgoden,

bespottelijke Dagon, Belzeebub en Astarte, valt neer en stort ter aarde!

Mijn hart wijdt zich aan Jezus, Hij alleen is mijn koning en mijn God.

Stilte

Dienst van de gebeden

Gebeden afgesloten met gezamenlijk gebeden “Onze Vader”

Collecte

Samenzang: Gezang 393

Zending en zegen